

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Національного університету
«Київський авіаційний інститут»,
завідувачу кафедри
фінансових технологій та бізнесу
Факультету менеджменту, фінансів та маркетингу,
доктору економічних наук,
професору КОВАЛЕНКО Юлії Михайлівні

ВІДГУК

офіційного опонента,
доктора економічних наук, професора,
професора кафедри економіки та менеджменту
Національного університету «Одеська юридична академія»
СЛОБОДЯНЮК Ольги Василівни

на дисертаційну роботу **КУРГАНСЬКОГО Антона Сергійовича**
на тему: **«Управління капіталізацією корпоративного підприємства торгівлі»**, виконану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань
07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження та зв'язок з науковими темами

Для банківських установ реструктуризація є важливим інструментом управління кредитними ризиками. Вона дозволяє зменшити обсяги непрацюючих кредитів, скоротити витрати на судове стягнення боргів,

зберегти якість кредитного портфеля та підтримати довіру клієнтів. В умовах економічної невизначеності ефективна політика реструктуризації сприяє підвищенню стійкості банківської системи та забезпеченню її безперебійного функціонування. Особливої актуальності ця проблема набуває в Україні, де значна частина населення та бізнесу зазнали фінансових втрат через військові дії, переміщення, руйнування майна та скорочення економічної активності. За таких умов удосконалення механізмів фінансової реструктуризації кредитної заборгованості є необхідною передумовою для підтримки позичальників, відновлення економічної активності та забезпечення фінансової стабільності держави. Отже, дослідження питань фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ має важливе теоретичне та практичне значення, оскільки спрямоване на пошук ефективних шляхів подолання проблемної заборгованості та підвищення ефективності функціонування банківської системи в сучасних умовах.

Дисертацію виконано відповідно до державних науково-дослідних тем кафедри фінансів, обліку та оподаткування: «Функціональні складові моделі фінансового забезпечення сталого розвитку авіаційної галузі України» (номер реєстрації 0119U103609, 01.2020 - 31.12.2023), у рамках якої дисертантом удосконалено механізми фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ, об'єктом якого є користування послугами повітряного транспорту та аеропортів; «Механізми фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення національної економіки» (номер реєстрації 0124U001523, 02.2024 - 31.12.2025), у рамках якої дисертантом запропоновано методичний підхід до удосконалення фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ.

2. Методи дослідження

Дослідження ґрунтується на наступних матеріалах: нормативно-правовій базі, що регулює кредитні операції банків; наукових статтях у

періодичних виданнях, присвячених організації кредитного процесу, управлінню проблемними кредитами, зокрема на основі фінансової реструктуризації. Метод теоретичного узагальнення використано для виявлення проблем адміністрування кредитної заборгованості та обґрунтування шляхів їх вирішення. Методи формалізації трендів та кореляційно-регресійного зв'язку, аналізу та синтезу застосовано для оцінки динаміки та рівня непрацюючих кредитів у банківській системі України на основі даних наглядової статистики НБУ щодо активних операцій. Метод логічного узагальнення використано для формулювання підсумкових висновків.

Інформаційною базою дослідження є: нормативно-правові акти України, постанови НБУ та його офіційна статистика, директиви і регламенти ЄС, офіційні матеріали Державної служби статистики України, а також інформація, розміщена на веб-сайтах банків.

3. Наукова новизна одержаних результатів полягає в поглибленні теоретичних і науково-методичних положень щодо удосконалення фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ.

Пропонована дефініція «проблемних кредитів» відмежована від «непрацюючих кредитів» за ознаками стану обслуговування кредитного боргу позичальником, рівнем кредитного ризику, метою дій банківської установи відносно клієнта, його кредитоспроможністю, можливістю фінансової реструктуризації. На відміну від існуючих, пропонований підхід передбачає ідентифікацію клієнтів за критеріями оцінки їх платоспроможності, прогнозування ризиків неповернення проблемних кредитів; оптимізації умов їх реструктуризації на основі використання інструментів, представлених терміном надання кредиту, використання різноманіття видів процентних ставок та перегляду графіку погашення кредитних зобов'язань;

Встановлено, що проблемні кредити є ширшим поняттям, яке охоплює всі позики з підвищеним ризиком неповернення, тоді як непрацюючі кредити

є найбільш ризикованими, оскільки не генерують доходу. Методичний підхід до діагностики причин виникнення проблемних і непрацюючих кредитів розвинутий за результатами виділення, діагностики і врахування об'єктивних та суб'єктивних чинників. На відміну від існуючих, пропонований підхід передбачає ідентифікацію клієнтів за критеріями оцінки їх платоспроможності, прогнозування ризиків неповернення проблемних кредитів; оптимізації умов їх реструктуризації на основі використання інструментів, представлених терміном надання кредиту, використання різноманіття видів процентних ставок та перегляду графіку погашення кредитних зобов'язань;

Інтегрований підхід до функціонування механізмів фінансової реструктуризації проблемної кредитної заборгованості клієнтів банківських установ поєднує ризик-орієнтовану модель, засновану на показниках PD, LGD, EAD, передбачає етапність управління кредитними ризиками та адаптивність до кризових умов, надзвичайних подій воєнного стану;

Механізми фінансової реструктуризації проблемної кредитної заборгованості дозволяють отримати синергетичний ефект від поєднання інструментів фінансового менеджменту клієнтів і банківського менеджменту на основі цифрових технологій; використання внутрішніх і зовнішніх моделей оцінки ризиків; врахування інституційних факторів, представлених надзвичайними обставинами та кризовими явищами в національній економіці;

Аналітична модель управління проблемною кредитною заборгованістю клієнтів банківських установ орієнтована на підвищення ефективності управління кредитними ризиками за допомогою механізмів моніторингу проблемної заборгованості та контролю виконання реструктуризаційних угод в інтересах покращення процесів прийняття управлінських рішень щодо реструктуризації кредитів;

Перевагою пропонованої системи індикаторів ефективності кредитної політики і стану кредитного портфеля банківської установи є використання механізмів фінансової реструктуризації в інтересах проведення ефективної

антикризової політики банківських установ та забезпечення стійкості банківської системи України на основі визнання реструктуризаційної політики банків ключовим елементом антикризового фінансового управління та передумовою сталого розвитку вітчизняного банківського ринку;

Методичний підхід до діагностики причин виникнення проблемних і непрацюючих кредитів на основі індикаторів ефективності кредитної політики і стану кредитного портфеля банківської установи з урахуванням корпоративної моделі управління розвинутий за результатами виділення, діагностики і врахування об'єктивних та суб'єктивних чинників.

Поведінковий підхід до фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ, як інтегрованої методології, поєднує інструменти поведінкової економіки, ризик-орієнтованого управління та фінансової реабілітації з метою підвищення ефективності відновлення платоспроможності позичальників і мінімізації кредитних втрат банку. Пропоновані підходи передбачають використання як стандартизованих процедур реструктуризації, так і персоналізованих сценаріїв, які враховують: поведінковий профіль клієнта; динаміку його фінансових потоків; психологічні та соціальні фактори; вплив зовнішнього середовища (зокрема воєнного стану).

4. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукові положення, висновки та рекомендації, які представлені в дисертаційній роботі Курганського А.С., вирізняються ретельною обґрунтованістю, логічністю та високою достовірністю. Це підтверджується широким залученням літературних джерел, що стосуються теми дослідження, зокрема аналізом нормативно-правових актів України у сфері фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ. Теоретичні узагальнення, аналітичні висновки, рекомендації та прикладні розробки, викладені у дисертації, є результатом самостійної наукової праці

автора. У співавторських наукових публікаціях здобувачеві належить постановка проблеми, формування концептуальної моделі дослідження, виконання аналітичних розрахунків, інтерпретація отриманих даних та розробка практичних рекомендацій. Висновки дисертації відображають основні результати проведеного дослідження та підтверджені науковою обґрунтованістю.

5. Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертаційна робота виконана на актуальну тему, характеризується належним теоретичним і методичним рівнем опрацювання досліджуваної проблематики. Використані в роботі ідеї, положення та результати інших авторів коректно відображені з відповідними посиланнями на джерела.

Тема, зміст та сформульовані елементи наукової новизни дисертації відповідають спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування». За обсягом, структурою та оформленням дисертаційна робота відповідає чинним вимогам Міністерства освіти і науки України, що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

6. Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що теоретичні положення дисертаційної роботи доведено до рівня конкретних методик і рекомендацій щодо удосконалення фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ. Результати дисертації мають конкретне практичне застосування, що підтверджується відповідними довідками. Міністерство освіти і науки України використовує їх під час проведення тендерів, спрямованих на публічні закупівлі, забезпечення гармонізації діяльності Державного Казначейства України та банківських установ, які виступають агентами з розподілу та моніторингу цільового використання коштів. Національний банк України схвалив рекомендації з впровадження гібридної моделі державного нагляду, яка поєднує антикризові

послаблення та пруденційні норми з урахуванням стану грошово-кредитного ринку в умовах воєнного стану. АТ «ОТП Банк» і АТ «Піреус Банк МКБ» використовують рекомендації з фінансової реструктуризації проблемної кредитної заборгованості, що сприяє підвищенню ефективності банківської діяльності та покращенню якості кредитного портфеля. ТОВ «Діар-Логістик» використовує алгоритм порівняння варіантів пролонгації кредиту та зміни графіку платежів, що дозволило обрати найбільш економічно вигідну стратегію під час переговорів з обслуговуючим банком. ТОВ «Балкан Косметикс» впровадив модель оцінки кредитоспроможності та механізм управління дебіторською заборгованістю, що дозволило підвищити ефективність переговорного процесу з банківськими установами щодо реструктуризації наявних кредитних ліній.

7. Академічна доброчесність. При детальному розгляді дисертаційної роботи Курганського Антона Сергійовича не виявлено порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації або фальсифікації результатів дослідження).

8. Осяг і структура дисертації. Дисертаційна робота має логічно завершену та традиційну структуру: анотацію, вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та додатки. Зміст дисертації викладено на 152 сторінках друкованого тексту, включаючи 27 таблиць на 18 сторінках, 11 рисунків на 9 сторінках. Роботу виконано в науковому стилі, матеріал викладено послідовно, з дотриманням внутрішньої логіки дослідження, що забезпечує цілісність сприйняття представлених результатів.

9. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Оцінюючи в цілому позитивно дисертаційну роботу Курганського Антона Сергійовича, вважаю за доцільне звернути увагу на окремі дискусійні положення:

1. У табл. 1.7 (стор. 38) наведено етапи механізму реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ. Проте не вистачає щонайменше одного важливого етапу, який у сучасній банківській практиці розташовується між оцінкою позичальника та вибором інструменту реструктуризації:

2. У табл. 2.6 (стор. 86) наведено результати кластеризації банківських установ України за критерієм рівня кредитного ризику. Доцільно уточнити теоретичне підґрунтя зазначеної кластеризації.

3. На стор. 95 дисертації зазначається, що фінансова реструктуризація займає важливе місце у системі превентивних заходів управління кредитними ризиками відповідно до підходів Basel Committee on Banking Supervision. Однак роль останніх потребує уточнення.

4. Табл. 3.4 «Склад і зміст інформаційної бази оцінки ефективності фінансової реструктуризації кредитної заборгованості клієнтів банківських установ» як джерело інформації виділяє рейтингові агентства. Проте механізми їх залучення до реструктуризаційних процесів залишаються незрозумілими.

Висловлені зауваження та дискусійні положення мають рекомендаційний характер, не знижують наукової цінності дисертаційної роботи та не впливають на її загальну позитивну оцінку.

10. Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій в опублікованих працях

Основні наукові результати дисертації достатньо повно відображені в опублікованих наукових працях здобувача. За результатами дослідження опубліковано 10 наукових праць загальним обсягом, зокрема 5 – наукові статті в наукових фахових виданнях України та виданнях, що входять до міжнародних науково-метричних баз; 1 – розділ у колективній монографії.

Обсяг і якість публікацій відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України щодо здобуття ступеня доктора філософії. Основні положення,

висновки та рекомендації дисертаційної роботи знайшли належне відображення у наукових працях автора, що свідчить про достатній рівень їх апробації.

Результати дослідження були представлені та обговорені на 4 міжнародних науково-практичних конференціях, що підтверджує їх наукову значущість, практичну цінність та визнання в науковому середовищі.

11. Загальна оцінка роботи, її відповідність встановленим вимогам

Дисертація Курганського Антона Сергійовича на тему: «Управління капіталізацією корпоративного підприємства торгівлі» за актуальністю, ступенем новизни представлених результатів, їх наукової обґрунтованості, повнотою викладення в опублікованих наукових працях, рівнем виконання поставленого наукового завдання та володінням методологією наукової діяльності відповідає вимогам, які висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Дисертація відповідає галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

За результатами проведеного дослідження дисертаційна робота є завершеною науковою працею, а її автор - Курганський Антон Сергійович - заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 07

«Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Офіційний опонент:

Доктор економічних наук, професор,
Професор кафедри економіки та менеджменту
Національного університету
Одеська юридична академія»

О.В. Слободянюк

Підпис професора Слободянюк О.В. засвідчую:

Ректор
Національного університету
Одеська юридична академія»
доктор юридичних наук, професор

Олег ТОДОЩАК